

WPROWADZENIE

Kształtowanie rozwoju społeczno-gospodarczego i kulturowego różnej skali układów przestrzennych należy do podstawowych zadań władz państwowych i samorządowych oraz społeczności lokalnej. W tym nurcie w niniejszym zeszycie „Prac Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego” znajdują się dwie grupy prac podejmujące różne zagadnienia uwarunkowań i możliwości działania na rzecz pobudzenia procesów wzrostu, które będą służyły podnoszeniu poziomu i jakości życia społeczeństwa.

Przedmiotem analizy pierwszej grupy prac są wybrane zagadnienia pozwalające na określenie stopnia zróżnicowania poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego układów przestrzennych. Ważnymi czynnikami rozwoju ekonomicznego są wdrażane innowacje, wysokość dochodów finansowych oraz poziom wykształcenia społeczeństwa. Do problematyki tej nawiązuje artykuł, w którym w świetle wybranych wskaźników w przekroju województw przedstawiono poziom innowacyjności, wartość dochodów i poziom wykształcenia ludności oraz relacje statystyczne zachodzące między nimi. W odniesieniu do wartości przyjętych wskaźników określono w niej stopień zróżnicowania poszczególnych województw pod względem ich poziomu rozwoju (W. Maciejewski).

W procesie nasilania powiązań społeczno-gospodarczych, ważną funkcję spełnia infrastruktura transportowa. Na tym tle przedstawiono problematykę importu tabo-ru kolejowego w latach 1945–2017, przy czym szczególną uwagę zwrócono na import elektrycznych i spalinowych jednostek trakcyjnych oraz podzespołów i technologii produkcji. Zaprezentowano zmiany głównych obszarów importowych, które dokonały się w wyniku zmian systemu gospodarowania (T. Bocheński, S. Wojtkiewicz).

Działalność transportowa jest istotna w organizacji dużych miast. Szczególne znaczenie ma w nich potencjał i jakość transportu zbiorowego oraz zmieniająca się różnorodność transportu indywidualnego. Wykorzystanie różnych form transportu na terenie miasta związane jest z kosztami i czasem pokonywania odległości. Zagadnienia te zilustrowano badaniami przeprowadzonymi na próbie młodzieży w wieku 19–24 lata. Dla niej najważniejszą rolę odgrywa dostępność czasowa i przestrzenna, która wpływa na wybór środków transportu, a w mniejszym stopniu w tym zakresie decydują koszty (M. Płaziak, A.I. Szymańska).

W procesie rozwoju gospodarczego oraz podnoszenia poziomu i jakości życia ważną rolę odgrywa możliwość zasilania finansowego budżetów domowych. Możliwości w tym zakresie wynikają głównie z przyczyn ekonomicznych (np. ograniczania zatrudnienia z powodu kurczenia rynków pracy) i kulturowych. Nieracjonalne działania kredytowe prowadzą często do niekorzystnych zjawisk związanych z nadmiernym zadłużeniem gospodarstw domowych, które generuje trudności w zakresie realizacji zobowiązań spłacania kredytów. W świetle wstępnych wyników badań wskazano

na duże zróżnicowanie wartości zaległych zobowiązań kredytowych osób fizycznych w przestrzeni krajowej (P. Nowak).

Położenie Polski w przestrzeni europejskiej oraz zasoby wykształconych kadr pracowniczych sprawiają, że jest ona atrakcyjna dla lokalizacji międzynarodowych centrów usług. Na tym tle przeprowadzona została analiza interakcji zachodzących pomiędzy centrami usług o międzynarodowym zasięgu a mniejszymi podmiotami, funkcjonującymi w układach lokalnych. Szczególny nacisk położono na przepływ wiedzy ukrytej, wynikającej z transferu kapitału ludzkiego, pomiędzy centrami usług a przedsiębiorstwami zlokalizowanymi na terenie regionu zachodniopomorskiego (K. Łobacz, P. Niedzielski).

Druga część prac w tym numerze czasopisma dotyczy problematyki kształtowania turystyki, która obecnie staje się ważnym segmentem rozwoju gospodarki wielu krajów, regionów i układów lokalnych. Wskazują na to analizy dotyczące rozwoju usług turystycznych dużych ośrodków miejskich: Szczecina (B. Osóch, K. Tessar), Mauritiusa (B. Wójtowicz), Pueblos Mágicos (A. Winiarczyk-Raźniak, P. Raźniak), a także rozwoju gospodarczego i społecznego krajów słabiej rozwiniętych (M. Jasiński). Prace wskazują, że znaczący wpływ na rozwój działalności turystycznej wywierają także działania na rzecz podnoszenia i upowszechniania wiedzy dotyczące walorów wybranych obszarów, np. Doliny Chochołowskiej (A. Ciurej, A. Chrobak, A. Wolska, Sz. Kowalik) oraz obiektów turystycznych (M. Cembruch-Nowakowski). Współcześnie, wobec postępującego procesu starzenia demograficznego, ważnym segmentem rozwoju turystyki jest turystyka senioralna, która jednak wymaga zorganizowania w atrakcyjnych miejscach odpowiedniego zaplecza noclegowego i rekreacyjnego dla ludzi starszych (M. Żmuda-Pałka, M. Siwek). Duże znaczenie dla władz samorządowych układów lokalnych i gospodarstw domowych mogą mieć różne formy agroturystyki, co ilustrują zaproponowane modele (M. Bajgier-Kowalska, M. Tracz).

Przedstawione przykłady prac badawczych obrazują różne zagadnienia procesu przemian społeczno-gospodarczych w określonych skalach układów przestrzennych. Zachęcamy do kontynuowania i podejmowania dalszych prac w tym zakresie, które pozwolą na coraz precyzyjniejsze określanie uwarunkowań, zmieniających się czynników oraz działań decydujących na rzecz podnoszenia konkurencyjności układów przestrzennych, poprzez wykorzystywanie miejscowych zasobów i przyciąganie czynników z otoczenia, prowadzące do podnoszenia poziomu i jakości życia.

Zbigniew Ziolo, Wioletta Kilar